

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Załącznik nr 2 do Umowy o udzielenie wsparcia

STANDARD USŁUGI SYSTEMOWEJ KSU W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA

Opracowane przez:
Departament Rozwoju Instytucji Otoczenia Biznesu
Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

A. Usługa w zakresie ochrony środowiska składa się z:

- 1) **etapu I** – audyt środowiskowy, identyfikacji stopnia spełniania wymogów prawnych,
- 2) **etapu II** - wsparcia doradcze przy wdrażaniu działań rekomendowanych w etapie I;
- 3) **etapu III** – szkolenia z zakresu wykorzystania narzędzi pozwalających na obliczanie poziomu korzystania ze środowiska oraz na obliczanie opłat za korzystanie ze środowiska

B. Realizacja usługi w zakresie ochrony środowiska:

I. Etap I – audyt środowiskowy polega na przeprowadzeniu audytu prawnego zgodności z prawem ochrony środowiska (identyfikacji stopnia spełniania wymogów prawnych), w następujących obszarach/zakresach:

1. Ogólnych wymagań prawnych obejmujących:

- 1) analizę wymaganych dokumentów, tj.: analizę koniecznych do prowadzenia działalności gospodarczej uzgodnień, pozwoleń, podpisanych umów, zgłoszeń a także niezbędnej dokumentacji w zakresie ochrony środowiska, w tym wnoszenia opłat za korzystanie ze środowiska (analiza dokumentów związanych z obowiązkiem wnoszenia opłat za korzystanie ze środowiska za okres ostatnich 5 lat),
- 2) przekazanie informacji na temat brakującej dokumentacji związanej z ochroną środowiska.

2. Gospodarki odpadami obejmującej:

- 1) analizę stosownych uzgodnień, ewidencji, tj. analizę prowadzonej w przedsiębiorstwie dokumentacji w zakresie konieczności posiadania wymaganych pozwoleń i zezwoleń związanych z prowadzeniem gospodarki odpadami;
- 2) ocenę stopnia realizacji w przedsiębiorstwie selektywnej zbiórki odpadów z podziałem na główne rodzaje odpadów;
- 3) analizę dokumentacji związanej z odbiorem odpadów z przedsiębiorstwa;
- 4) analizę dokumentacji pozwalającej na dopuszczenie składowania odpadów na danym rodzaju składowisku odpadów.

3. Emisji do powietrza, obejmującej:

- 1) określenie obowiązków przedsiębiorcy z zakresu emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych do powietrza;
- 2) analizę prowadzonej w przedsiębiorstwie dokumentacji związanej z identyfikacją/stwierdzenie występowania źródeł emisji oraz czynników wpływających na emisję;
- 3) analizę przeprowadzonych dotychczas w firmie pomiarów pod kątem spełniania wymogów ustawowych oraz z wcześniejszych decyzji.

4. Gospodarki wodno-ściekowej obejmującej:

- 1) analizę działalności przedsiębiorstwa pod kątem konieczności posiadania pozwolenia wodno-prawnego;
- 2) analizę działalności przedsiębiorstwa w celu ustalenia źródeł poboru wody oraz sposobu zrzutu ścieków;
- 3) analizę przeprowadzonych w przedsiębiorstwie pomiarów jakości ścieków.

5. Recyklingu oraz odzysku opakowań i produktów obejmujących:

- 1) określenie prawnych obowiązków związanych z wprowadzeniem na rynek opakowań oraz produktów, analizę działalności przedsiębiorstwa w celu ustalenia podlegania przepisom wynikającym z ustawy o obowiązkach przedsiębiorcy w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej, ustawy o bateriach i akumulatorach;
- 2) przegląd prowadzonej w przedsiębiorstwie dokumentacji związanej z ilością wprowadzonych na rynek opakowań oraz produktów, osiągniętych poziomach recyklingu i odzysku.

6. Wprowadzenie recyklingu oraz odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego (ZSEE) obejmującego:

- 1) określenie prawnych obowiązków związanych z wprowadzeniem na rynek sprzętu elektrycznego i elektronicznego, analizę działalności przedsiębiorstwa w celu ustalenia podlegania przepisom wynikającym z ustawy o obowiązkach przedsiębiorcy w zakresie gospodarowania zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym, ustawy o bateriach i akumulatorach;
- 2) przegląd prowadzonej w przedsiębiorstwie dokumentacji związanej z ilością wprowadzonych na rynek sprzętu elektrycznego i elektronicznego, osiągniętych poziomach recyklingu i odzysku.

7. Recyklingu substancji i preparatów chemicznych oraz substancji kontrolowanych obejmującego:

- 1) analizę działalności przedsiębiorstwa pod kątem wymogów wynikających z rozporządzenia REACH;
- 2) analizę działalności przedsiębiorstwa pod kątem wykorzystywania na terytorium Polski substancji i preparatów chemicznych oraz substancji kontrolowanych, analizę prowadzonej ewidencji substancji kontrolowanych, obowiązku przekazywania ewidencji wyspecjalizowanej jednostce.

8. Emisji hałasu obejmującej:

- 1) identyfikację/stwierdzenie występowania ewentualnych źródeł hałasu na terenie przedsiębiorstwa.

9. Pozostalej działalności wpływającej na środowisko, obejmującej:

- 1) sprawdzenie przez konsultanta spełniania wymogów POS i rozporządzeń w zakresie PCB, azbestu oraz zidentyfikowanie/stwierdzenie ewentualnego ich występowania na terenie zakładu;

- 2) wskazanie przedsiębiorcy jak prowadzona przez niego działalność może wpływać na zanieczyszczenie gleb, zidentyfikowanie/stwierdzenie występowania potencjalnych źródeł zanieczyszczeń oraz wykonania obowiązku ich rekultywacji.

II. Efektem końcowym etapu I jest opracowanie raportu z przeprowadzonego audytu, w którym powinny zostać wskazane następujące elementy:

a) w przypadku audytu ogólnych wymagań prawnych:

- a) określenie stanu faktycznego w przedsiębiorstwie w zakresie spełniania wszystkich przewidzianych prawem ochrony środowiska wymogów;
- b) rekomendacje, które pozwolą w przyszłości na bieżące wypełnianie obowiązków prawnych w tym wnoszenia opłat za korzystanie ze środowiska;
- c) poinformowanie o możliwościach udziału w etapie III usługi, tj. usługi szkoleniowej.

b) w przypadku audytu w zakresie gospodarki odpadami:

- a) rekomendacje sposobów prowadzenia efektywnej gospodarki odpadami;
- b) rekomendacje sposobów prowadzenia sprawnej i efektywnej odbiórki odpadów z przedsiębiorstwa;
- c) poinformowanie o możliwościach skorzystania z usług ośrodków Krajowej Sieci Innowacji (KSI KSU);
- d) analiza stosownych uzgodnień, ewidencji oraz wskazanie rozwiązań, które pozwolą w przyszłości na bieżącą eliminację uchybień;
- e) identyfikacja stopnia obecnie realizowanej w przedsiębiorstwie selektywnej zbiórki odpadów i rekomendacje z zakresu selektywnej zbiórki odpadów, które pozwolą na zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowisko, zmniejszenie szkodliwości, a także pozyskiwanie surowców wtórnych;
- f) określenie aktualnie posiadanych testów i rekomendacja koniecznych do przeprowadzenia testów laboratoryjnych, które pozwolą na podjęcie decyzji o przeznaczeniu odpadów do składowania na odpowiednim składowisku (odpadów niebezpiecznych, obojętnych, innych niż niebezpieczne i obojętne).

c) w przypadku audytu w zakresie emisji do powietrza:

- a) jakie pomiary są konieczne do wykonania i wynikają z POS; rekomendacje konieczności przeprowadzenia odpowiednich pomiarów emisji;
- b) posiadanie koniecznych zgłoszeń oraz pozwoleń związanych z emisją do powietrza;
- c) ocena badanego przedsiębiorcy pod kątem skutecznej identyfikacji źródeł emisji oraz czynników wpływających na emisję;
- d) identyfikacja/stwierdzenie występowania źródeł emisji oraz czynników wpływających na emisję;
- e) sprawdzenie obowiązku rejestracji w Krajowym Ośrodku Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE).

4) w przypadku audytu w zakresie gospodarki wodno-ściekowej:

- a) czy dany przedsiębiorca jest zobowiązany do posiadania pozwolenia wodno-prawnego;

- b) identyfikacja/stwierdzenie występowania stosowanych przez przedsiębiorcę źródeł poboru wody oraz zrzutu ścieków;
  - c) wskazanie konieczności przeprowadzenia odpowiednich pomiarów jakości ścieków.
- 5) w przypadku audytu w zakresie recyklingu oraz odzysku opakowań i produktów:**
- a) wskazanie koniecznych do przeprowadzenia działań mających na celu osiągnięcie wymaganych przepisami prawa odpowiednich poziomów odzysku i recyklingu opakowań oraz produktów;
  - b) wskazanie koniecznych do uzupełnienia braków w zakresie posiadanej dokumentacji oraz konieczność ewentualnego uregulowania zaległych zobowiązań wobec Urzędu Marszałkowskiego z tytułu opłat produktowych.
- 6) w przypadku audytu wprowadzenia oraz recyklingu oraz odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego (ZSEE):**
- a) wskazanie koniecznych do przeprowadzenia działań mających na celu osiągnięcie wymaganych przepisami prawa odpowiednich poziomów odzysku i recyklingu sprzętu elektrycznego i elektronicznego (ZSEE);
  - b) wskazanie koniecznych do uzupełnienia braków w zakresie posiadanej dokumentacji oraz konieczność ewentualnego uregulowania zaległych zobowiązań.
- 7) w przypadku audytu substancji i preparatów chemicznych oraz substancji kontrolowanych:**
- identyfikacja/stwierdzenie występowania ewentualnych uchybień związanych z substancjami kontrolowanymi oraz substancjami i preparatami chemicznymi a także rekomendacje umożliwiające ich wyeliminowanie;
- 8) w przypadku audytu emisji hałasu:**
- rekomendację konieczności przeprowadzenia badania emisji hałasu, wyznaczanie wyznaczania mocy akustycznych i modelowania poziomu hałasu w środowisku w celu opracowania programów eliminacji uciążliwości akustycznej.
- 9. w przypadku audytu pozostałej działalności:**
- a) wskazanie konieczności przeprowadzenia inwentaryzacji oraz wprowadzenia ewidencji miejsc występowania substancji niebezpiecznych (azbestu, PCB oraz innych) na terenie przedsiębiorstwa, a także wskazanie koniecznych do poniesienia kosztów związanych z ich usunięciem;
  - b) rekomendacje dotyczące postępowania w celu wyeliminowania czynników wpływających na zanieczyszczenie gleb.

Raport powinien zostać opracowany w oparciu o wyniki audytu środowiskowego prawnego w każdym ze wskazanych obszarów (w przypadku gdy dany obszar nie był audytowany - nie wykazywał oddziaływania na środowisko - usługodawca jest zobowiązany zaznaczyć to w raporcie) i uwzględniać wszystkie informacje zawarte we wskazaniach z poszczególnych analiz z działań audytowych.

Raport powinien zawierać szczegółowy opis audytowanych obszarów, aby można było łatwo zidentyfikować jak wdrożenie poszczególnych rekomendacji wpłynie na unormowanie sytuacji prawnej przedsiębiorstwa w zakresie korzystania ze środowiska.

W przypadku braku możliwości uwzględnienia elementu analizy któregośkolwiek z obszarów raport powinien zawierać taką informację z podaniem uzasadnienia.

Ponadto Raport winien zawierać:

- 1) rekomendacje dotyczące obszarów, w których były prowadzone prace;
- 2) określenie kosztów wdrożenia tych rekomendacji;
- 3) założenia co do oszczędności, jakie przynieść powinna każda z proponowanych rekomendacji.

Dodatkowo w raporcie powinny zostać zawarte także poniższe elementy, aby można było skutecznie wdrożyć rekomendacje:

- 1) dokładny opis zmian, które należy wdrożyć;
- 2) procedurę wdrażania zmian ze wskazaniem, jakie czynności będą wykonane przez usługodawcę;
- 3) wskazanie, jakich korzyści i w jakim okresie czasu może spodziewać się przedsiębiorca lub jakich negatywnych skutków może uniknąć;
- 4) wskazanie kosztów, jakie musi ponieść przedsiębiorca w celu wdrożenia rekomendowanych rozwiązań – na przykład zakup oprogramowania, pomiary i testy laboratoryjne, opłaty administracyjne (należy uwzględnić rezerwę tych kosztów i wpisać ją w raporcie);
- 5) określenie obszarów podlegających wdrożeniu (wybranych przed przedsiębiorcą) oraz liczby godzin doradztwa, niezbędnych do wdrożenia rekomendacji wynikających z audytu (ogólnych wymagań prawnych, gospodarki odpadami, emisji do powietrza, gospodarki wodno-ściekowej, recyklingu oraz odzysku opakowań i produktów, pozostałej działalności wpływającej na środowisko), która dla jednego przedsiębiorcy nie powinna przekroczyć 48 godzin pracy doradcy – przedstawiciela ośrodka KSU;¹
- 6) określenie czasu, w którym rekomendacje dotyczące zmniejszenia ryzyka prowadzenia działalności winny zostać wdrożone, w przypadku braku zewnętrznych czynników powodujących opóźnienie wdrożenia, a niezależnych od wykonawcy usługi i przedsiębiorcy.

Etap I powinien zostać zrealizowany w ciągu 21 dni roboczych (przeprowadzenie audytu oraz przygotowanie raportu). Po otrzymaniu raportu przedsiębiorca w terminie 90 dni powinien uzgodnić z wykonawcą rozpoczęcie etapu II – wdrożenia rekomendacji, który nie powinien przypadać później niż 21 dni od dnia uzgodnienia terminu rozpoczęcia wdrożenia (pod warunkiem, że przedsiębiorca będzie mógł i chciał skorzystać z etapu II).

Maksymalnie 30% usług może zakończyć się na etapie I z następujących powodów:

---

¹ Czas 48 godzin pracy został skonsultowany podczas przeprowadzonego fokusa z przedstawicielami firm usługowych i został przez nich zaakceptowany

- 1) przedsiębiorca w sposób należyty wywiązuje się z wymagań prawnych z zakresu ochrony środowiska;
- 2) przedsiębiorca w taki sposób prowadził dotychczas swoją działalność gospodarczą, iż doprowadzenie sposobu jej prowadzenia do wymagań prawnych z zakresu ochrony środowiska wymaga znacznych nakładów finansowych, a przedsiębiorca nie posiada koniecznych środków na przeprowadzenie wszystkich koniecznych prac;
- 3) przedsiębiorca samodzielnie wdroży rekomendacje w niektórych lub wszystkich obszarach.

III. Etap II – polega na wsparciu przy wdrożeniu działań rekomendowanych w etapie I.

1. Po przygotowaniu raportu zawierającego rekomendacje Wykonawca uzgadnia z przedsiębiorcą zakres oraz termin rozpoczęcia wdrożenia.
2. Zakres wdrażania może być węższy niż wskazany w rekomendacjach i jest uzależniony od potrzeb oraz możliwości przedsiębiorcy.
3. Przedsiębiorca, aby skorzystać z etapu II musi obowiązkowo przejść przez etap I usługi (audyt oraz raport ze wskazaniem rekomendacji). Przedsiębiorca nie musi korzystać z etapu II).
4. Przedsiębiorca winien wybrać co najmniej jedną osobę, najlepiej po jednej w każdym z wdrażanych obszarów (jeśli jest to możliwe), która będzie odpowiedzialna za wdrożenie rekomendacji w przedsiębiorstwie. Osoby te wejdą w skład zespołu projektowego.
5. Osoby zaangażowane w realizację usługi w przedsiębiorstwie składać się będą z:
  - 1) osób/osoby uprawnionych/uprawnionej do podejmowania w przedsiębiorstwie decyzji koniecznych do wprowadzenia rekomendowanych zmian,
  - 2) wykonawcy świadczącego usługę doradztwa w danym obszarze (gospodarka odpadami, emisja do powietrza, gospodarka wodno-ściekowa, recykling oraz odzysk opakowań i produktów, pozostała działalność wpływająca na środowisko),
  - 3) osób/osoby odpowiedzialnych/odpowiedzialnej za wdrożenie rekomendacji w zakresie ryzyk środowiskowych po stronie przedsiębiorcy (opcjonalnie, w przypadku mikro przedsiębiorstw zespół projektowy składać się będzie z osób/osoby uprawnionych/uprawnionej do podejmowania w przedsiębiorstwie decyzji koniecznych do wprowadzenia rekomendowanych zmian oraz z wykonawcy).
6. Efektem pracy doradcy w poszczególnych obszarach będzie:
  - 1) **w przypadku rekomendacji z audytu ogólnych wymagań prawnych:**

wprowadzenie niezbędnej dokumentacji związanej z wnoszeniem opłat za korzystanie ze środowiska oraz przygotowanie niezbędnych sprawozdań dotyczących wysokości należnych opłat za korzystanie ze środowiska, co pozwoli na uregulowanie wszystkich zaległych zobowiązań (za okres ostatnich 5 lat);
  - 2) **w przypadku rekomendacji z audytu w zakresie gospodarki odpadami:**
    - a) wprowadzenie w przedsiębiorstwie takich sposobów gospodarki odpadami, które pozwolą w głównej mierze na minimalizowanie powstawania odpadów u źródła;

- b) wprowadzenie w przedsiębiorstwie selektywnej zbiórki odpadów co pozwoli na zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowisko, zmniejszenie szkodliwości odpadów, a także pozyskiwanie surowców wtórnych;
  - c) wskazanie rozwiązań technologicznych w zakresie gospodarki odpadami, które przedsiębiorca mógłby wprowadzić w swoim przedsiębiorstwie oraz poinformowanie że taką usługę świadczą ośrodki Krajowej Sieci Innowacji (KSI KSU);
  - d) wsparcie merytoryczne przy przeprowadzeniu testów zgodności odpadów (testy te muszą przeprowadzić akredytowane laboratoria), które pozwolą na podjęcie decyzji o przeznaczeniu odpadów do składowania na odpowiednim składowisku (odpadów niebezpiecznych, obojętnych, innych niż niebezpieczne i obojętne).
- 3) **w przypadku rekomendacji z audytu w zakresie emisji do powietrza:**
- a) opracowanie dokumentacji koniecznej do zgłoszenia instalacji z której emisja nie wymaga pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza (wielkość i rodzaj emisji, opis stosowanych metod ograniczania wielkości emisji, opis czy stopień ograniczania jest zgodny z obowiązującymi przepisami) lub do otrzymania pozwolenia na emisję zanieczyszczeń do powietrza (koszt wykonania dokumentacji pokrywa przedsiębiorca);
  - b) wskazanie listy wymaganych do przeprowadzenia pomiarów emisji do powietrza oraz przy przeprowadzaniu pomiarów (pomiarów te musi przeprowadzić akredytowana jednostka), pomoc przy wyborze akredytowanego laboratorium.
  - c) rejestracja w Krajowym Ośrodku Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE).
- 4) **w przypadku rekomendacji z audytu w zakresie gospodarki wodno-ściekowej:**
- a) wsparcie przy przygotowaniu dokumentacji niezbędnej do otrzymania pozwolenia wodno-prawnego (jeśli przedsiębiorca musi takie posiadać, wykonanie pozwolenia/operatu finansuje przedsiębiorca);
  - b) wsparcie przy przeprowadzeniu koniecznych pomiarów jakości ścieków (pomiarów te muszą być przeprowadzone przez akredytowane laboratoria).
- 5) **w przypadku rekomendacji z audytu w zakresie recyklingu oraz odzysku opakowań i produktów:**
- a) wdrożenie w przedsiębiorstwie rozwiązań, które przyczynia się prowadzenia gospodarki odpadami opakowaniowymi i produktowymi w taki sposób, aby osiągnąć wymagany przepisami prawa poziom odzysku i recyklingu;
  - b) przygotowanie wymaganych prawem sprawozdań związanych z ewidencją masy wytworzonych, wywiezionych za granicę opakowań oraz rocznych sprawozdań o wysokości należnych opłat produktowych.
- 6) **w przypadku rekomendacji z audytu recyklingu oraz odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego (ZSEE):**
- a) wdrożenie w przedsiębiorstwie rozwiązań, które przyczynia się prowadzenia gospodarki odpadami sprzętu elektrycznego i elektronicznego w taki sposób, aby osiągnąć wymagany przepisami prawa poziom odzysku i recyklingu

- 7) **w przypadku rekomendacji audytu substancji i preparatów chemicznych oraz substancji kontrolowanych:**
- a) zaprowadzenie ewidencji dotyczącej rodzaju substancji kontrolowanej, jej nazwy chemicznej oraz handlowej, ilości używanej substancji kontrolowanej w poszczególnych miesiącach, źródeł pochodzenia substancji kontrolowanych, sposobów używania substancji kontrolowanych oraz opracowanie sprawozdań, które muszą być przekazywane jednostce prowadzącej ewidencję substancji kontrolowanych (Instytut Chemii Przemysłowej);
- 8) **w przypadku rekomendacji z audytu emisji hałasu:**
- a) wsparcie przy przygotowaniu przeprowadzenia ewentualnych koniecznych pomiarów hałasu (pomiar musi być dokonany przez akredytowane laboratorium) oraz przygotowanie dokumentacji niezbędnej do uzyskania pozwolenia na emitowanie hałasu;
- 9) **w przypadku rekomendacji z audytu pozostałej działalności:**
- a) pomoc w przygotowaniu wymaganej prawem dokumentacji związanej z obowiązkiem przekazywania marszałkowi województwa informacji o ilości i rodzaju posiadanych wyrobów zawierających azbest oraz o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zostało zakończone oraz dokumentacji związanej z wykorzystywaniem PCB;
  - b) pomoc przy wdrożeniu rozwiązań, które wyeliminują czynniki wpływające na zanieczyszczenie gleb.
7. W ramach udzielanego doradztwa wykonawca ma obowiązek:
- 1) udzielać wyjaśnień co do poszczególnych elementów podejmowanych prac;
  - 2) wskazywać konkretne czynności, które na danym etapie przeprowadzanych prac muszą być podejmowane przez przedsiębiorcę;
  - 3) przeszkolić wskazane przez przedsiębiorcę osoby w zakresie samodzielnego stosowania przekazanych przedsiębiorcy procedur;
  - 4) bezpłatnie przekazać przedsiębiorcy narzędzia informatyczne pomocne przy wdrażaniu rekomendacji z etapu I (opcjonalnie),
  - 5) zapewnić o poufności wszystkich informacji uzyskanych podczas realizacji usługi od Klienta.
8. Potwierdzeniem wdrożenia rekomendacji będzie złożone przez przedsiębiorcę i wykonawcę usługi oświadczenie, mówiące o tym, że:
- 1) rekomendacje z raportu końcowego z etapu I zostały wdrożone, (w oświadczeniu zostanie określony wybrany przez przedsiębiorcę zakres wdrożenia);
  - 2) przedsiębiorca stosuje i zobowiązuje się stosować w całym okresie trwałości projektu, wdrożone procedury oraz narzędzia informatyczne (jeśli zostały przedsiębiorcy przekazane w ramach usługi).
9. Wskazana w raporcie z etapu I liczba godzin doradztwa konieczna do wdrożenia rekomendacji z poszczególnych typów audytu winna być wykorzystana w okresie 6 miesięcy, przy czym może ona ulec wydłużeniu w uzasadnionych sytuacjach, np.

kiedy przedsiębiorca, który już skorzystał z I etapu zbyt późno zadeklarował chęć udziału w etapie II.

10. Po zakończeniu przez wykonawcę wdrożenia rekomendacji wykonawca jest zobowiązany do opracowania i przedstawienia usługobiorcy raportu końcowego z etapu II – w ciągu 15 dni od zakończenia wdrożenia obejmującego:
  - 1) opisanie czynności, które podejmowane były w trakcie wdrożenia;
  - 2) opisanie współpracy przedsiębiorcy w zakresie wdrożenia;
  - 3) opisanie, w przypadku zaistniałych podczas procesu wdrażania koniecznych zmian, ze wskazaniem podstaw do ich wprowadzenia oraz korzyści wynikających z zastosowanych zmian;
  - 4) wykaz oczekiwanych efektów wdrożenia poszczególnych rekomendacji;
  - 5) złożenie oświadczenia o zrealizowaniu wdrożenia.
11. Po okresie 12 miesięcy od daty zakończenia procesu wdrażania rekomendacji może zostać przeprowadzone przez PARP badanie u przedsiębiorcy mające na celu sprawdzenie, czy rekomendacje zostały wdrożone i czy zakładane rezultaty zostały osiągnięte.
12. Weryfikacja, czy rekomendacje zostały wdrożone, będzie odbywała się poprzez kontrolę następujących elementów:
  - 1) czy wskazany w raporcie końcowym z etapu I zakres rekomendacji został przeprowadzony w przedsiębiorstwie (raport końcowy z etapu I musi wskazywać konkretne zadania do zrealizowania, raport końcowy z etapu II musi ustosunkowywać się do tych wytycznych);
  - 2) czy wdrożone rekomendacje są stosowane przez przedsiębiorcę;
  - 3) sprawdzenie czy wskazane w rekomendacji narzędzia informatyczne zostały przekazane przedsiębiorcy i czy potrafi on z nich korzystać.

IV. Etap III – polega na przeprowadzeniu szkoleń z zakresu wykorzystania narzędzi pozwalających na obliczanie poziomu korzystania za środowiska oraz na obliczanie opłat za korzystanie ze środowiska.

1. Usługa szkoleniowa jest uzupełnieniem usługi doradczej i jest traktowana łącznie z usługą doradczą. Przedsiębiorcą może skorzystać z usługi szkoleniowej pod warunkiem skorzystania co najmniej z jednego etapu usługi doradczej.
2. Proponowana nazwa szkolenia: Praktyczne wykorzystanie oprogramowania do obliczania poziomu korzystania ze środowiska i obliczania opłat za korzystanie ze środowiska.
3. Czas trwania: maksymalnie 2 dni.
4. Celem szkolenia będzie przekazanie praktycznej wiedzy umożliwiającej przedsiębiorcy samodzielne wykorzystywanie w przedsiębiorstwie narzędzi za pomocą których można obliczać stopień korzystania danego podmiotu ze środowiska, a także opłaty za korzystanie ze środowiska.
5. Obszar szkolenia:

- 1) podstawowe informacje na temat funkcjonującego w Polsce systemu opłat za korzystanie ze środowiska;
  - 2) charakterystyka poszczególnych rodzajów opłat oraz omówienie stawek poszczególnych opłat oraz terminy ich wnoszenia;
  - 3) omówienie oraz prezentacja, a także praktyczne wykorzystanie oprogramowania do obliczania i ewidencjonowania opłat za korzystanie ze środowiska;
  - 4) omówienie aspektów prawnych związanych z wnoszeniem opłat (stanowiąc one będzie punkt wyjścia do praktycznego wykorzystania oprogramowania).
6. Forma szkolenia: warsztatowy charakter (prowadzone w siedzibie firmy z wykorzystaniem komputerów (będących bądź to w posiadaniu firmy lub Usługodawcy), aby umożliwić uczestnikom samodzielne korzystanie z arkuszy kalkulacyjnych).
  7. Po skorzystaniu ze szkolenia odpowiednie (dostosowane do specyfiki działalności danej firmy) arkusze kalkulacyjne zostaną przez usługodawcę dostarczone przedsiębiorcy. Usługodawca jest również zobowiązany do „pierwszego uruchomienia” dostarczonego arkusza u przedsiębiorcy.
  8. Szczegółowy program szkolenia zostanie ustalony z przedsiębiorców, u którego realizowana będzie usługa, po czym zostanie on przekazany PARP celem akceptacji, która nastąpi w terminie 14 dni liczonych od dnia otrzymania programu.

Usługodawca zobowiązany będzie do prowadzenia dzienników zajęć, zawierających co najmniej następujące informacje: tytuł szkolenia, termin szkolenia, miejsce szkolenia, lista uczestników szkolenia, nazwa firmy, w której zatrudniony jest uczestnik szkolenia podpis uczestnika, program szkolenia, podsumowanie szkolenia (liczba wystawionych zaświadczeń, przekazanych narzędzi do obliczania stopnia korzystania danego podmiotu ze środowiska). Wzór dziennika zajęć zostanie ustalony z usługodawcą po podpisaniu umowy.

UWAGA: Usługa systemowa KSU w zakresie ochrony środowiska jest odpłatna. Klient ponosi opłatę w minimalnej wysokości 30% wartości usługi.

Wyczenie odpłatności dla klienta pokazano na poniższym przykładzie.

Wartość usługi określona sumą wydatków PW poniesionych na jej świadczenie, wyniosła np. 10 700,00 PLN. PW ustalił, iż odsetek wartości usługi, który zostanie pokryty przez klienta (wkład własny) wyniesie 30%. PW wystawia na rzecz klienta fakturę VAT na kwotę 3 210,00 PLN (10 700,00 PLN x 30%) łącznie z podatkiem VAT wyliczonym – jeżeli taki obowiązek wynika z przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2011 r. Nr 177, poz. 1054 z późn. zm.) - według stawki 23% na kwotę 738,30 PLN (3 210,00 PLN + 3 210,00 x 23%) brutto. Klient wpłacił do kasy PK KSU kwotę 3 948,30 PLN, z czego 3 210,00 PLN posłużyło PW na częściowe sfinansowanie wyświadczonej na jego rzecz usługi.

V. Wymagania wobec podmiotów świadczących usługę doradczą w zakresie ochrony środowiska oraz konsultantów

Usługa doradczą w zakresie ochrony środowiska może być świadczona przez PW, który jest zarejestrowany w Krajowym Systemie Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw w zakresie usług doradczych o charakterze ogólnym, tj.: spełnia wymagania i poddaje się rygorom określonym w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 24 maja 2011 r.,

w sprawie Krajowego Systemu Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw (Dz. U. Nr 112, poz. 656) (zwanym dalej „rozporządzeniem KSU”) oraz spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) działa na rzecz rozwoju gospodarczego oraz posiada:
  - a) wdrożony i zweryfikowany standard w zakresie świadczenia usług doradczych o charakterze ogólnym oraz szkoleniowych, spełniający wymagania świadczenia usług, o których mowa w Rozporządzeniu KSU oraz
  - b) odpowiedni potencjał organizacyjny, techniczny i ekonomiczny;
- 2) jest podmiotem zajmującym się w swojej bieżącej działalności wykonywaniem usług doradczych na rzecz mikro, małych i średnich przedsiębiorstw;
- 3) posiada ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej w zakresie ww. usług na kwotę nie mniejszą niż 50.000,00 zł;
- 4) posiada wdrożony system doskonalenia kompetencji konsultantów;
- 5) zapewni, że realizacja projektu odbywać się będzie zgodnie z przepisami prawa krajowego i wspólnotowego, w tym z zasadami polityk wspólnotowych, w szczególności z zasadami równości szans kobiet i mężczyzn;
- 6) zobowiązał się do świadczenia usług systemowych KSU objętych wsparciem za częściową odpłatnością ponoszoną przez przedsiębiorców w wysokości co najmniej 30% kosztów usługi;
- 7) zrealizował w ostatnich 3 latach swojej działalności co najmniej 50 usług doradczych (audytów środowiskowych) w zakresie ochrony środowiska,
- 8) zrealizował w ostatnich 3 latach swojej działalności co najmniej 5 usług szkoleniowych;
- 9) nie podlega wykluczeniu z ubiegania się o udzielenie wsparcia na podstawie art. 207 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych;
- 10) nie podlega wykluczeniu z ubiegania się o udzielenie wsparcia na podstawie ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości;
- 11) nie podlega wykluczeniu z ubiegania się o udzielenie wsparcia na podstawie § 3 ust. 2 Rozporządzenia POKL;
- 12) zobowiązał się do wykorzystania w okresie realizacji Projektu objętego wsparciem, towarów, wartości niematerialnych i prawnych oraz usług zakupionych ze środków wsparcia wyłącznie w celach związanych z jego realizacją;
- 13) zobowiązał się do prowadzenia odrębnej ewidencji księgowej dla Projektu objętego wsparciem;
- 14) zapewnia świadczenie usług doradczych w zakresie ochrony środowiska dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw przez co najmniej:
  - a) jednego konsultanta z zakresu prawa ochrony środowiska (który musi wykazać się doświadczeniem w realizacji co najmniej dwóch usług doradczych związanych z przestrzeganiem prawa ochrony środowiska, zrealizowanych w ciągu 3 lat, licząc do dnia składania Wniosku o udzielenie wsparcia),
  - b) jednego konsultanta z zakresu gospodarki odpadami (który musi wykazać się doświadczeniem w realizacji co najmniej dwóch usług doradczych związanych z gospodarką odpadami, zrealizowanych w ciągu 3 lat, licząc do dnia składania Wniosku o udzielenie wsparcia),
  - c) jednego konsultanta z zakresu emisji do powietrza (który musi wykazać się doświadczeniem w realizacji co najmniej dwóch usług doradczych związanych

z emisją do powietrza, zrealizowanych w ciągu 3 lat, licząc do dnia składania Wniosku o udzielenie wsparcia),

- d) jednego konsultanta z zakresu gospodarki wodno-ściekowej (który musi wykazać się doświadczeniem w realizacji co najmniej dwóch usług doradczych związanych z gospodarką wodno-ściekową, zrealizowanych w ciągu 3 lat, licząc do dnia składania Wniosku o udzielenie wsparcia),
- e) jednego konsultanta z zakresu recyklingu oraz odzysku opakowań i produktów (który musi wykazać się doświadczeniem w realizacji co najmniej dwóch usług doradczych związanych z recyklingiem oraz odzyskiem opakowań i produktów, zrealizowanych w ciągu 3 lat, licząc do dnia składania Wniosku o udzielenie wsparcia),

lub

- f) co najmniej 3 konsultantów, którzy łącznie posiadają wiedzę we wszystkich powyższych obszarach (każdy z nich musi wykazać się doświadczeniem w realizacji co najmniej dwóch usług doradczych związanych z co najmniej jednym z powyższych obszarów, zrealizowanych w ciągu 3 lat, licząc od dnia składania Wniosku o udzielenie wsparcia);
- 15) Konsultanci do realizacji usług doradczych, o których mowa w pkt 14 posiadają rejestrację w Krajowym Systemie Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw w zakresie usług doradczych o charakterze ogólnym;
  - 16) Projekt będzie kierowany przez Lidera zespołu, który posiada 3-letnią praktykę (doświadczenie) w zakresie: zarządzania zespołem projektowym, koordynowania prac zespołu składającego się z niezależnych specjalistów, wyciągania wniosków i sporządzania raportów końcowych z realizacji Projektu, zawierającego podsumowanie zebranych w badaniu/Projekcie doświadczeń/wniosków;
  - 17) Zapewnia, że usługa szkoleniowa będzie realizowana przez konsultantów posiadających odpowiednie doświadczenie w prowadzeniu szkoleń, wykładów, warsztatów, itp., w zakresie prawa ochrony środowiska ze szczególnym uwzględnieniem problematyki opłat za korzystanie ze środowiska oraz praktycznego obliczania należnych opłat (co najmniej 2-letnie doświadczenie w prowadzeniu szkoleń, w tym co najmniej 100 przeprowadzonych dni szkoleniowych w zakresie prawa ochrony środowiska oraz praktycznego obliczania należnych opłat);
  - 18) Zapewnia, że osoby, o których mowa w pkt 14 - 17 są zatrudnione przez Wnioskodawcę na podstawie umowy o pracę lub innej umowy cywilno-prawnej (np. umowa o dzieło, umowa zlecenie), której przedmiotem jest świadczenie usług w zakresie własnej specjalizacji (usługi doradcze w zakresie: prawa ochrony środowiska, gospodarki odpadami, emisji do powietrza, gospodarki wodno-ściekowej, rachunkowości ekologicznej, usługi szkoleniowe w zakresie prawa ochrony środowiska ze szczególnym uwzględnieniem problematyki opłat za korzystanie ze środowiska oraz praktycznego obliczania należnych opłat) w imieniu bądź we współpracy z Wnioskodawcą;
  - 19) Dopuszcza się, że jedna osoba może pełnić rolę więcej niż jednego konsultanta, o których mowa w pkt 14 i 17, z zastrzeżeniem, że każda usługa doradcza w ramach etapów I - II musi być realizowana przez co najmniej dwóch konsultantów, o których mowa w pkt. 1;
  - 20) Zmiana osób, o których mowa w pkt 14 - 17 wymaga każdorazowo pisemnej akceptacji PARP a nowozatrudnieni konsultanci muszą posiadać równoważne doświadczenie w świadczeniu usług w zakresie ochrony środowisk.